

Tõrva gümnaasiumis võisteldi pranglimises

Reedel, 28. märtsi pärastlõunal vurasid mõned bussid kooli poole. Oh imet – lapsi toodi õhtul kooli! Nimelt kogunesid maakondlikule finaaloistlusele parimad arvutajad, et üksteisega rinda pista ja vaadata, kes kangem viievõistleja.

Tervitussõnad lausus Tõrva linna arendusjuht Andres Saarep ja viimaseid väikseid tarkuseteri jagas Valgamaa pranglimise koordinaator Karin Järv. Ning siis läks lahti! Väiksemad võtsid kohad sisse arvutite taga ja järgmised 50 minutit oli kuulda ainult kiiret klõbinat, mida tekitasid hiire klahvidel nobedad näpud.

Ei seganud see, et mõnel pisikesel arvutajal jalad toolilt põrandale ei ulatunud või mõni juuksesalk keerdu kiskus. Tund hiljem oli kuulda väikeste rõõmsaid hõikeid suurtele: "Ma sain üksteist tuhat!"

Ega siis suuremad saanud kehvemad olla ja järgnes jälle 50 minutit kiiret klõbinat. Tulemuseks suured skoorid edetabelis. Ilmselt aitas õnnestumistele kaasa see, et enne võistlust leevendas närvinget meie kooli näitering (juhendaja õpetaja Laine Tangsoo) etendusega "Pööripäeva reporter".

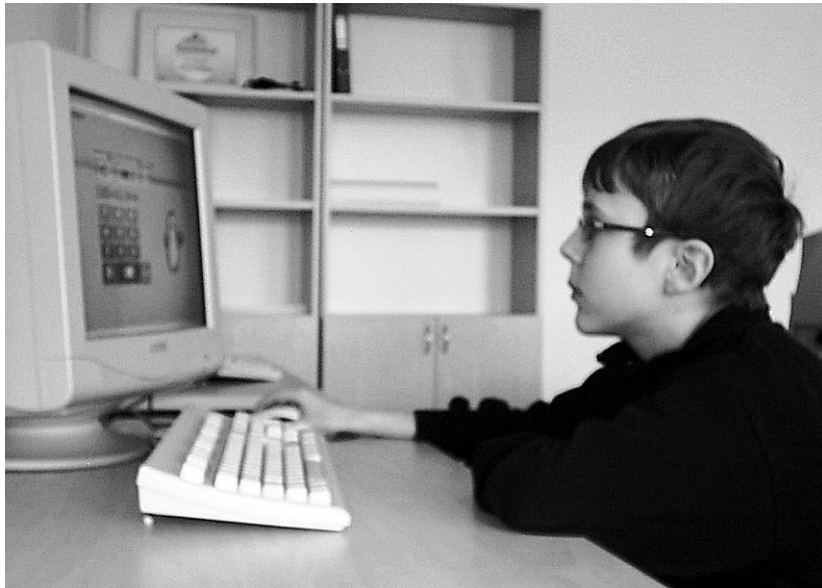
Elus on ikka nii, et kes teeb, teeb hästi ja jõuab mitmel alal silma paista. Vanemate finalistide hulgaski oli kaks näitlejat. Sel ajal kui väiksematel arvutajatel oli näitemängu vaatamise võimalus, ei saanudki kõik neist endale puhkust lubada. Nimelt esitas 4.a klass (juhendaja õpetaja Eve Valliste) näidendi "Isevärki koolitund", kus laval oli neli finalistit.

Pärast etendust oli võimalus lüüa tantsu koos õpetaja Mare Saarmanniga. Ootamatult jõudis kätte aeg, mil suuremat finalistid nägid ekraanidel teadet «Aeg läbi!». Seejärel tõttas kogu seltskond uuesti aulasse, et auhindadele pilk peale visata. Preemiaid jagus kõigile finalistidele, parimatele loomulikult rohkem ja suuremaid. Õhtu käes ja koju! Loomulikult pranglima!!!

Ükski üritus ei sünni tühjalt kohalt ega iseenesest. Eduka tulemuse ni viib paljude optimistide ühine töö. Suured tänud kõigile, kes aitasid üritust korraldada!

PRANGLIMINE – Miksikesi kiirpeastarvutamise keskkond. Pranglimiseks nimetatakse ka peastarvutamist selles keskkonnas. Ülesanded valitakse juhuslikult, vastuse õigsust kontrollitakse koheselt. Kes vastab õigesti, saab rohkem punkte ning vastamise kiirus annab lisapunkte.

Pranglimine algas meil mõned aastad tagasi ja esialgu tasapisi.

Joel Viskov võistlushoos.

Valdeko Kalamees

Nüüdseks on ala muutunud Eestis niivõrd populaarseks, et sel aastal oli üle riigi võistlejaid ligi 13 000. Seetõttu järgnevad eelvoistlustele maakondlikud finaaliid ning parimatest parimad pääsevad vabariiklikku finaali. Loomulikult ei jää tulemata MM.

Enne maakondlikku finaali toimuvad maakondlikud eelvoistlused, mis viiakse läbi koolide arvutiklassides ja kolmes etapis. Sel aastal peeti need 14. jaanuarist 14. märtsini. Esimesel kahel etapil võisteldi juhu-kolmevõistluses (igähele kolm juhuslikku ala 20 minuti jooksul) ja kolmandal lemmik-kolmevõistluses (igäüks sai valida kolm lemmikala).

Nii juhu- kui ka lemmik-kolmevõistluses on alade valikul siiski kindlad reeglid vastavalt võistlusklassidele. On rõõm tõdeda, et kõigil, kes kolm etappi läbisid, arvutusoskus paranes.

Eelvoistluse, millest osavõtjaid oli maakonnas 449, põhjal selgitatakse välja maakondade parimad igas võistlusklassis, kes siis oma oskusi finaaloistluses näitavad. Seal on kavas viievõistlus, aega 50 minutit.

Juba teist korda toimus Valgamaa pranglimise finaaloistlus Tõrva gümnaasiumis. Meie tugevus seisnebki võimaluses anda võistlejate käsitusse korraga kaks arvutiklassi.

Peastarvutamine toimub erinevates võistlusklassides: sirgijad (3. klass ja nooremad), oskajad (4.–6. klass), neiud ja naised (7. klass ja vanemad), noormehed ja mehed (7. klass ja vanemad).

Kui soovitakse eraldada õpilaste ja täiskasvanute tulemused, moodustatakse täiskasvanutest veteranideklass.

Meie maakonnas on tublid veteranid, kes suudavad õpilastele konkurentsi pakkuda. Finaaloistluses osalemiseks polnud õpetajatel aga võimalust, sest võistluse korraldamine on olulisem.

Ja nüüd meie parimate saavutused:

Valgamaa parim 4. klass oli 4.a (õpetaja Eve Valliste), parim 5. klass 5.a (Aimi Laanoja) ja parim oli ka meie õpetajate võistkond koosseisus Mare Saarmann, Malve Zimmermann ja Katrin Kalamees.

Klasside arvestuses saavutas 2. koha 8.a (Hiie Kokamägi), 3. koha 4.b (Meeri Raide) ja 5.b (Aimi Laanoja). Tublid pranglijad on veel klassides 3.a (Mare Saarmann), 3.b (Krista Hansen), 6.a ja 6.b (Hiie Kokamägi, Malve Zimmermann).

Individuaalvoistlejatest pääsesid maakondlikku finaali: sirgijatest Sirle Jaansalu (3.a), oskajatest Joel Viskov, Ago Jaani, Kevin Sults, Jaak Lepik (4.a), Birgit Vijar, Rauno Kobin (5.a), neidudest Marietta Juurikas, Lisanna Kaar, Elina Kangur, Kaidi Avloi (8.a), noormeestest Alvar Kasak ja Risto Põldsalu (8.a).

Parimaid tulemusi näitasid finaalis Sirle Jaansalu (9. koht), Joel Viskov (5.), Ago Jaani (9.), Marietta Juurikas (10.) ja Alvar Kasak (7.).

KATRIN KALAMEES

Tõrva gümnaasiumi õpetaja

Helme vallavolikogu 26. märtsil 2008

- võeti vastu Helme valla korraldatud jäätmeveo rakendamise tingimused ja kord;
- võeti vastu kohanimede määramise kord;
- valla 2007. a majandusaasta aruande auditeerijaks määrati OÜ TA-Laudit;
- muudeti täiendavate sotsiaaltoetuste määramise ja maksmise korda;
- viidi sisse muudatused täiendavate sotsiaaltoetuste määramises;
- kinnitati maaüksuste sihtotstarbed;
- otsustati nõustuda läbirääkimiste algatamisega ja alustada läbirääkimisi haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks Tõrva linna ja Põdrala vallas.

TIINA ÕUNPUU
Vallasekretär

Helme vallavolikogu määrus 26. märts 2008 nr 5. Tõrva

Kohanime määramise kord

Määrus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 2, kohanimeseaduse § 6 lõike 8 ja Vabariigi valitsuse 20.12.2007. a määrusega nr 251 kinnitatud "Aadressiandmete süsteem" § 4 lg 3 alusel.

§ 1 Reguleerimisala

(1) Käesoleva määrusega delegeeritakse volikogu poolt seadusega kohaliku omavalitsuse pädevusse antud kohanimemääraja ülesanded vallavalitsusele ning määratakse, milline on kohanime määramise eelnou avalikustamise kord Helme vallas.

§ 2 Kohanimemääraja

(2) Helme vallas määrab kohanimedid sh aadresskohale vallavalitsus.

§ 3 Vallavalitsuse pädevus

(1) Vallavalitsus teostab kohaliku omavalitsusele pandud toiminguid vastavalt kohanimeseadusele ja aadressiandmete süsteemile.

(2) Käesolevas korras reguleerimata kohanimemääraja õigusi ja kohustusi täidab samuti vallavalitsus.

§ 4 Eelnou avalikustamine

(1) Vallavalitsus avalikustab kohanime määramise eelnou vähemalt 15 päeva enne kohanime määramise otsustamist valla ametlikul kodulehel www.helme.ee.

§ 5 Otsustamine

(1) Vallavalitsus määrab, muudab või tunnistab kehtetuks kohanime korraldusega või korralduse osana. Enne otsustamist selgitatakse välja nimeobjekti omaniku arvamused.

§ 6 Otsusest teavitamine

(1) Vallavalitsus annab kohanime määramisest avalikkusele teada valla ametlikul kodulehel www.helme.ee.

§ 7 Muud nimeobjektid

(1) Kohanime võib määrata ka kohanimetähistuse objektile, kui seda on vaja kohanime alusel eristada.

(2) Kohanimetähistuse objektile määrab kohanime vallavalitsus

§ 8 Rakendussätted

(1) Määrus jõustub 01. aprillil 2008. aastal.

TOIVO PÕLDMA
Volikogu esimees

Helme vallavolikogu määrus 26. märts 2008 nr 6. Tõrva

Täiendavate sotsiaaltoetuste määramise ja maksmise korra muutmine

Määrus kehtestatakse Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 1 pn 5 alusel

§1 Üldsätted

(1) Helme Vallavolikogu 28.04.2004. a määrusega nr 10 kinnitatud "Täiendavate sotsiaaltoetuste määramise ja maksmise korras" viiakse sisse muudatused.

§ 2 Täiendavate sotsiaaltoetuste määramise ja maksmise korra muudatused

(1) Pn 3.1 muudetakse ja see kehtib alljärgnevas sõnastuses:
"3.1 Valla eelarvest kompenseeritakse kooli- ja lasteaiatoidu ning koolipiima maksumus alljärgnevatel lastel, kelle enda ja vähemalt ühe vanema või eestkostja elukohaks on rahvastikuregistris eelneva aasta 01. septembri seisuga registreeritud Helme vald:

- lasteaia lapsed;
- 1.–12. klassi päevases õppevormis õppivad õpilased.

(2) Pn 3.3 alapunkt 3.3.1 tunnistatakse kehtetuks.

(3) Pn 9 muudetakse ja see kehtib alljärgnevas sõnastuses:
"9. Toetus kütte kompenseerimiseks

9.1 Tasuta küttepuude toetust võimaldatakse esmajärjekorras lasteta vanuritele.

9.2 Erandkorras (vahendite olemasolul) võivad toetust saada ka teised üksi elavad vanurid.

9.3 Kütte kompenseerimise avaldused peavad olema komisjonile esitatud hiljemalt jooksva aasta 01. maiks.

9.4 Toetuse saamise eelduseks on asjaolu, et isikul ei ole omandis metsamaad.

9.5 Toetust kütte muretsemiseks võib erandkorras määrata ootamatult kriisiolukorda sattunud isikule või perele vallavanem sotsiaalnooni-ku ettepanekul."

§3 Rakendussätted

(1) Määrust rakendatakse 01. aprillist 2008. aastal.

TOIVO PÕLDMA
Volikogu esimees

Kulu põletamine on keelatud

Kulu põletamine on kõikjal Eestis sügisvihmade saabumiseni keelatud. Lõuna-Eesti päästkeskus ja keskkonnainspeksioon kavandavad reide keelu rikkujate tabamiseks.

Keelust üleastujaid ootab rahaträhv kuni 18 000 krooni, samuti tuleb kulupõlengu põhjustajal tasuda tekitatud keskkonnakahju.

Inspektorid ning päästkeskuse korrapidajad kontrollivad reidide käigus ka tuleohutusnõuete täitmist lõk-

ke tegemisel. Seejuures tuleb eelkõige kinni pidada omavalitsuse territooriumil kehtivatest heakorraeeskirjadest.

Lõkke tegemine ja prahi põletamine võõral maal on igal juhul keelatud. Maaomanik peab mõistma, et kulu või prahi süüdates langeb kogu vastutus tuletegitajale. Seega soovime jälgida ka naabreid – kas nemadki kulu põletamise keelust ning tuleohutusnõuetest lõkke tegemisel kinni peavad.

Lahtist tuld ei tohi teha hoonetele lähemal kui 15 meetrit ja metsale lähemal kui 30 meetrit. Lõkkease tuleb ümbritseda mittepõleva pinnasega ja hoida käepärast esmased tulekustutusvahendid.

2007. aasta 1. aprillist jõustunud keskkonnaministri määruse «Metsa ja muu taimestikuga kaetud alade tuleohutusnõuete kinnitamine» muudatusega keelustati kulu põletamine pärast lume sulamist.

Helme valla korraldatud jäätmeveo rakendamise tingimused ja kord

Määrus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõike 1, § 22 lõike 1 punkti 366, jäätmeseaduse § 66 lõike 2, lõigete 3 ja 4, § 67 lõike 4, § 68 lõike 1 ja § 135 lõike 1, Helme Vallavolikogu 30. oktoober 2007 määruse nr 9 "Helme valla jäätmehoolduseeskiri" ning Vabariigi Valitsuse 25. september 2001 määruse nr 303 "Eri- või ainuõiguse andmiseks avaliku konkursi korraldamise kord" alusel.

- Määruse tekstiga saab tutvuda vallamajas, valla raamatukogudes, teatubades ja valla kodulehel internetis www.helme.ee
- Määrus jõustub 26. märtsil 2008. aastal.

TOIVO PÖLDMA
Volikogu esimees

LISA 2

Kinnitatud Helme Vallavolikogu 26.03.2008 määrusega nr 4

Kogumismahutite tühendamise sagedus kuus erinevate korterite arvu ja konteinerite suuruste puhul

Korterite arv / mahuti suurus	80 l	140 l	240 l	370 l	600 l	800 l	2,5 m ³	4,5 m ³
kuni 3	4	4	2	2	1	1		
kuni 5		4	4	2	1	1		
kuni 10			8	4	4	2		
Kuni 15				8	4	4		
Kuni 20					4	4		
kuni 25					8	4	2	
kuni 30					8	8	2	
kuni 35						8	2	
kuni 40						8	2	
kuni 45							2	2
kuni 50							4	2
kuni 55							4	2
kuni 60							4	2
kuni 65							4	2
kuni 70							4	2
kuni 75							8	2
kuni 80							8	2
kuni 85							8	4
kuni 90							8	4
kuni 95							8	4
kuni 100							8	4
kuni 105							8	4
kuni 110							8	4

Tabelis toodud number näitab mahuti tühendamise arvu kuus juhul, kui on paigaldatud üks kogumismahuti.

Lisa 1 Tõrva linnavolikogu 25.03.2008 määrusele nr 7

Lisaearve märts 2008. a.

TULUD

Rahandusministeerium	14 262,00
Kultuuriministeerium	29 900,00
Haridus- ja Teadusministeerium Ateadus	11 500,00
Eesti Kultuurkapital	16 500,00
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium	2 285 800,00
PRIA koolipiim	17 493,27
Tasandusfond – hariduskuludeks	-4 783,00
Tasandusfond – toimetulekutoetuseks	-5 000,00
Tasandusfondi toetus	140 390,00
2 506 062,27	

KULUD

Tõrva Gümnaasium – õppelaenude kustutamiseks	14 262,00
Kultuurimaja – ürituste korraldamiseks	26 400,00
Kultuurimaja – personalikulud	21 240,00
Muusikakool – õppevahendid	20 000,00
Noortekeskus	11 500,00
Linna teed ja tänavad	2 285 800,00
Transport – bussikulud	15 000,00
Tõrva Gümnaasium	-4 783,00
Tõrva Gümnaasium – koolipiim	13 661,00
Riiklik toimetulekutoetus	-5 000,00
Lasteaed Tõrvalill – personalikulud	39 150,00
Lasteaed Tõrvalill – koolipiim	1 689,65
Lasteaed Mõmmik – koolipiim	2 142,62
Tervishoid – ravivahendid	65 000,00
2 506 062,27	

HELME VALLAVALITSUSE UUED E-POSTI ADRESSID:

üldadress:	postipoiss@helme.ee
vallavanem Tarmo Tamm:	tarmo.tamm@helme.ee
ehitus- ja majandusnõunik Lembit Mäesalu:	lembit.maesalu@helme.ee
maanõunik Arvo Kargu:	arvo.kargu@helme.ee
vallasekretär Tiina Ounpuu:	tiina.ounpuu@helme.ee
tehniline sekretär Malle Hiller:	malle.hiller@helme.ee
sotsiaalnõunik Anne Kalme:	anne.kalme@helme.ee
sotsiaaltöö spetsialist Kaja Lepik:	kaja.lepik@helme.ee
pearaamatupidaja Malle Aavastik:	malle.aavastik@helme.ee
raamatupidaja Önnela Kangro:	oennela.kangro@helme.ee
Kuni aprillikuu lõpuni töötavad ka senised e-posti aadressid.	

Täiendavate sotsiaaltoetuste määrade muutmine

Määrus kehtestatakse Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lg 1 pn 5 alusel

§1 Üldsätted

(1) Täiendavate sotsiaaltoetuste määrade kinnitamisel lähtutakse Helme Vallavolikogu 28. aprillil 2004. a määrusest nr 10 "Täiendavate sotsiaaltoetuste määramise ja maksimise kord Helme vallas".

§ 2 Täiendavate sotsiaaltoetuste määrad

(1) Muuta Helme Vallavolikogu 18.12.2006. a määruse nr 18 § 2 lg 2 ja lugeda see õigeaks alljärgnevas sõnastuses:

"(2) Koolilõuna ning koolipiima toetust kokku makstakse õpilastele kuni 14 krooni päevas."

(2) Muuta Helme Vallavolikogu 18.12.2006. a määruse nr 18 § 2 lg 3 ja lugeda see õigeaks alljärgnevas sõnastuses:

"(3) Lasteaia toidu ning koolipiima toetust kokku makstakse lasteaia lastele kuni 15 krooni päevas."

(3) Lisada Helme Vallavolikogu 18.12.2006.a määruse nr 18 § 2 lg 9 alljärgnevas sõnastuses:

"(9) Kütte kompenseerimise määraks on kuni 2250 krooni".

§3 Rakendussätted

(1) Määrust rakendatakse 01. aprillist 2008. a.

TOIVO PÖLDMA
Volikogu esimees

Tõrva linnavolikogu 25. märtsi 2008 istungil arutati ja otsustati

1. Volikogu kuulas ära noorsootöötaja Merike Soometsa ettekande noortekeskuse tööst.

2. Volikogu kuulas ära linnapea Agu Kabritsa ülevaate linnavalitsuse ja hallatavate asutuste vahepealse tegevuse kohta.

3. Volikogu võttis vastu 2008. a lisaearve.

4. Volikogu andis linnavalitsusele loa OÜ Tõrva Veejõud osade ostuks.

5. Otsustati muuta Tõrva linna arengukava.

6. Kehtestati Aia tn 7 detailplaneering.

7. Volikogu võttis vastu Viljandi tn 2a detailplaneeringu, kuulutas välja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu korraldamise aja.

SIGNE KIIN
Linnasekretär

Olen uhke oma kodumurde üle

Oli 1948. aasta august. Kuna mul seisis ees koolitee, viis ema mind Hummuli koolimajaga tutvuma. Tol ajal oli kool seitsmeklassiline. Direktor August Kikas ja tema abikaasa Marie võtsid meid lahkelt vastu. Ema lausus: «Poiss piät ju varsti kuuli tuleme. Me tulime koolimaja kaema.»

Marie Kikas oli eesti keele õpetaja. Ta soovis, et ma talle õpikust mõne rea ette loeksin. Seal oli lause: «Lapsed läksid sauna.» Mina aga kirjakeeles ei rääkinud. Arvasin, et ka raamatust tuleb murdes lugeda. Ütlesin: «Latse lätsive sanna.»

Õpetaja oli äärmiselt üllatatud: «Ta oskab lugeda, aga loeb murdes!» Mind vaadati tunnustavalt.

Mulgi murde Helme kihelkonnas murrak oli Hummulis laialt levinud. Seda kõnelesid nii vanad kui noored. Mõni tahtis peenutseda. Nii rääkis üks naine: «Ma vaatasin, et maks tahab maksta, nüüd ma lähen postkontorisse maksuma.» Murdes tuli öelda nii: «Ma kaije, et mass taht massa, nüüd ma lää posti masma.»

Kodus kõnelesime alati murdes. Aga koolimajas ei tohtinud. Eriti pärast seda, kui olin juba märkuse saanud. Õpetaja Kreevs hüüdis: «Ärge rääkige murdes!»

Kirjakeel avaldas murdekeelele mõju. Nii tulid meie kõnesse sõnade *hame*, *kört* ja *pluuse* asemel sark, seelik ja pluus.

Veel 1966. aastal tuli mul murdekeele pärast häbeneneda. Kui õppisin juba Tartu Riiklikus Ülikoolis, püüdsin sealgi mulle armsat murret kasutada. Seda ei sallinud mitte suurlinnast pärit kursusekaaslastel. Nad pilkasid ja nimetasid mind matsikeeles rääkijaks. Kuulsin, kuidas juudist kursusekaaslane hüüdis: «Ta ei oska ju eesti keeles rääkida. Kuidas selline üldse ülikooli sisse sai?»

Loomulikult oli juut minust targem – oskas vabalt saksa ja vene keelt. Tõsi, murdekeeles ei osanud ta peaaegu midagi kõnelda. Ütlesin ühiselamutoas tallinlastele: «Ma lää prilla linna. Ma pane

pürsti siiä suhvi, kui vaja lätt, siis võtke sääld.»

Muidugi oleks tulnud öelda linlastele arusaadavas keeles: «Ma lähen praegu linna. Ma panen harja siia sahtlisse, kui vaja läheb, siis võtke sealt.»

Ülikooli ajaloo-keeleteaduskonnas oli õppeaine, mida nimetati dialektoloogiaks. Tuli õppida kõikide Eesti alade murdeid. Eksamil tuli mulle pilet, kus nõuti Kirde-Eesti rannikumurret. See oli pagana raske. Küll püüdsin juttu ajada Mulgi murdele, ent õppejõud Maadla nähvas: «Jätke see Mulgi murre rahule!»

Töötan juba 40 aastat Hummulis külaraamatukogus. Püüan seal lihtinimestega alati murdekeeles suhelda. See tundub nii kodune. Tänapäeva inimese küsib näiteks külmalt: «Kuidas?» Mina ei kasuta seda sõna, vaid küsin: «Mis sa ütlit?»

Kord, kui jälle vestlesime raamatukogus vanemate inimestega murdes, kuulasid väikesed lapsed meie juttu pealt – suugi ammuli. Küsisin: «Kas te, lapsed, saite aru ka, millest me rääkisime?» – «Ei saanud,» vastasid nad. Aga huvi murdekeele vastu neil oli – see oli näostki näha.

Praegu on raamatukogus hulgaliselt õpperaamatuid eri murrete kohta, aga ka ilukirjandust. Eriti meeldivad mulle Mats Traadi raamatud, kus kasutatud murdekeelt, näiteks «Kohvioad». Helmet pärit kultuuriinimese Hilda Pikkur on palju Helme kihelkonnas murrakus kirjutanud.

Olen mina isegi oma kolmes mälestusteraamatus «Lapsepõlve radadel», «Igatsus õnne järele» ja «Kodupäikesel all» peaaegu igas loos kasutanud Mulgi murret. Leian, et see teeb teksti huvitavamaks ja mahlakamaks. Pealegi saan mulle kallist keelt niiviisi laialdasemalt kasutada ja oma lugejatele tutvustada.

Tore, et tänapäeval hakatakse järjest rohkem murdekeelte ja kihelkondade kultuuriga tegelema. Hummulis valla piirilegi on üles

seatud suur plakat «Mulgimaa». See teeb südame soojaks.

Millegipärast väärtustati uue vabariigiaja alguses rohkem Võru ja Setumaa ajaloolist kultuuri. Kui aastaid tagasi soovisin Kultuurkapitalilt toetust oma raamatu väljandmiseks – selles oli osa teksti kirjutatud Mulgi murdes –, sain eitava vastuse: «Eelistasime Võru murdes kirjutatud tekste.»

1. märtsil 2008 käisin Mustlas viiendal mulkide konverentsil. Olin seal Helme kihelkonna inimestega. See oli väga tore üritus. Sain kuulda mulle nii kallist ehedat Mulgi murret. Külla oli tulnud ka Võru murde esindaja.

Ettekanded olid väga sisukad. Palju räägiti sellest, kas ja kuidas murdekeelt koolides ja mujalgi, näiteks lasteaiades, õpetama hakata. Paiguti on seda juba katsetatud – eriti Võrumaal. Kaetud oli rikkalik laud Mulgi rahvustoitudega. Konverentsil olid mitmed mehed ja naised Mulgi riietuses. Need olid nii kaunid, et otsustasin ka ise tellida kuue, vöö, särki, sõle ja kaabu.

14. märtsil oli emakeelepäev. Eesti keel on ilus. Siia kõrvale sobib ka murdekeel – meie esivanemate oma. Uhke on mõlemad kasutada. Iga murre on paikkonniti pisut erinev. Mulgi murregi on Mustlas, Helmes, Tõrvas ja Hummulis väikeste erinevustega. Lõpetan oma loo murdetekstiga. Niiviisi kõneldakse Hummulis, minu kodukohas.

Mia ole Ummuli raamandukogu juhateje. Edimisel mail kate tuhande kaesandel aastel saa täis nelikümmend aastet, kui ma siiä tüüle tulli. Kui ruttu aig lätt, jummal oitku! Sii oles nigu eilä ollu, kui ma selle tüü vastu võtse.

Mia ole mudu õpetejes õpnu, aga ega ma ei kahitse, et ma koolimajja tüüle es lää. Raamandukogun piät niisama latsi kah õpeteme. Mia mõtle, et sii om niisama tähtis ja rasse kui õpetejeamet. Pallu õnne ja tervist teile, kalli mulgi!

ELMAR ORAV

Hummuli raamandukogu juhateje

HELME RAAMATUKOGUS RAAMATUNÄITUSTE AVAMINE

4. aprillil «Meie jõud on meie mõte» (Teet Kallas – 65)
17. aprillil «Otsingutest tõuseb tõde» (Aimée Beekman –75)
28. aprillil «Elumere muredes» (Ernst Särgava – 140)

MUUD ÜRITUSED

2. aprillil Rahvusvaheline lasteraamatute päev
8. mail Emadepäeva luuleõhtu «Ema, kallis ema»

Žüriliikmed hoolega kuulamas.

2 x Vello Jaska

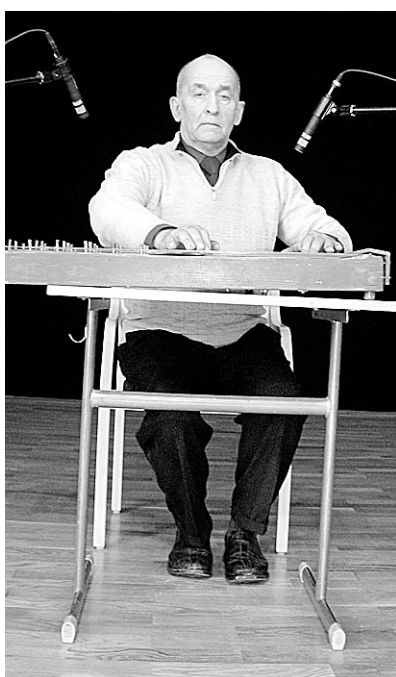
Kandlehuvilised kohtusid taas Tõrvas

Möödunud nädalavahetus tõi Tõrva gümnaasiumisse taas hulga kandlehuvilisi – nii mängijaid kui kuulajaid –, et avaldada lugupidamist tänaseks meie hulgast lahkunud meisterlikule kanneldajale Erni Kasesalule.

Juba koolimajja sisenedes kostsid lustakad pillihääled – tervituseks mängis ansambel Kannel Võrust (juh Erja Arop). Kuna enamus osalistest oli kohale sõitnud kaugemalt, võõrustas pererahvas neid kuuma tee, kohvi ja suupistetega. Jagati ka teavet päevakava kohta. Ja peagi astuski rahva ette uhket Mulgi kuube kandev Tõrva linna- pea Agu Kabrits, et soovida kõigile kauneid muusikahetki.

Esineti mitmel kandletüübil ja erinevates vanuserühmades. Väikekannedel mängitust jäid n-õ sõelale lood, mida esitasid õpilased Elise Roodla (Valga, õp Ahk), Pääsu Silme Vilbaste (Tartu, õp Kömmus), Kirsika Meremaa ja Silver Niinemets (Raplamaa, õp Kaur), Eliisabet Sarv (Tallinn, õp Kann) ning täiskasvanud Milja Udras ja Annika Eliste (Võrumaa).

Kromaatilistel kannedel esinesid üksnes tallinlased: õpilased Koit Vatsel (õp Maidre), Silvia Vahu ja Kalev Vatsel (õp Vihul).

Esineb Ilmar Tiideberg Valgamaalt omavalmistatud kandlel.

Rahvakannedel mänginute rida oli pikem. Õpilastest väarisid esiletõstmist Keia Laht ja Tiit Mürk (Läänemaa, õp Luik) ning Maali

Tars (Tartu, õp Otsa).

Täiskasvanutest rõõmustasid kuulajaid tuntud pillimees Aivar Arak Raplamaalt oma väga emotsionaalse kandlemänguga, Väino Kelp Võrumaalt kõlavate, hoogsate pillilugudega ja Aime Lukk Lääne-Võrumaalt pisut meloodilistemate rahvaviisidega. Omavalmistatud kandlel mängis Ilmar Tiideberg Valgamaalt.

Kõikidele kandlepäevast osavõtnutele kingiti kandlekujuline puidust meene, mille juurde kuulus ka tänukiri. Aramärgitutele jagus teisi kauneid mälestusesemeid.

Päev kulus märkamalt. Väikeste pauside ajal lasi pillilugudel kõlada Tõrva rahvamuusikaansambel Jauram (juh Katrin Kanukene) ja kanneldajate pakuti maitavat lõunat. Suur tänu kooli kokkadele – nad on oma ala tõelised meistrid! Pidupäeva lõpetas kandleansambel Sotto Voce (Õrnad hääled) Karki muusikakooli kandleõpetaja Ruth Kuhi juhatusel.

Jääb vaid üle soovida selle ilusa päeva korraldajatele jätkuvat tahet ja jõudu, et see Erni Kasesalu meelepidamise kaunis traditsioon jätkuks.

Žürii nimel kõiki tänades
ELS ROODE

Rollimängust viib tee näitemänguni

Juba väikestele lastele meeldivad rollimängud. Kes ei oleks eelkoolieas mänginud ema või isa, prints või printsessi? Rollimängud on suuresti sarnased pärisnäitemängu või esinemisega. Ometi kardavad paljud lapsed kooli tulles esineda ja satuvad laval pingesse.

Hinges tahab aga iga laps esineda, olla laval täht. Täiskasvanuna tunne me väga sageli, et meil on kooliajast midagi vajaka jäänud – puudub esinemisjulgus, mida elus väga vaja.

Võin oma kogemustest väita, et julgus tekib harjutades – algul klassikaaslastega koos ja siis juba kaasklaste ees mängides. Näitemängud pakuvad lastele toreid emotsioone ja rõõmu, loovvõimete arendamist, esinemisjulgust ja kogemust.

Et kõiki neid eesmärgi saavutada, oleme ellu kutsunud näitemängutrupi Pigilind. Trupp töötab juba 12 aastat. Ja eks trupi nimigi ütlet, et kord on nokk kinni ja saba lahti või vastupidi. Aga kokkuvõtlikult võime siiski öelda, et oleme omal alal mitmekordsed maakonna ja vabariigi laureaadid.

25. märtsil toimus Tsirguliinas üleriigilise kooliteatri festivali maakondlik ülevaatus, millest võttis osa 10 näiteringi. Meie trupp Pigilind tunnustati oma vanuserühmas laureaadiks, meie lugu «Isevärki koolitund» aga päeva parimaks

Näitetrupp Pigilind poseerib pärast edukat jõuluetendust.

Erakogu

etenduseks.

Meie näiteringist on välja kasvanud väga andekaid lapsi, nagu näiteks Eve Engelbrecht, Hardo Adamson, Susanna Homuha, Valdek Ott, Andra Soot, Kadi Lääts, Ago Jaani, Kevin Sults, Kadriann Kalamees. Need lapsed on laval julged ja väljendusoskuselt mitmekesised.

Hardo Adamson on juba teist

aastat järjest tunnustatud nii maakonnas kui vabariigis toimunud festivalivoorudes parimaks meesnäitlejaks.

Sel aastal, 9. ja 10. mail, võtame osa ülevabariigilisest kooliteatri festivalist Jõgeval. Olge siis meie põidlahoidjad!

EVE VALLISTE
Näitetrupi juhendaja

Kaalujälgijad tegutsevad ka Valgamaal

Elame tarbimisühiskonnas, kus meeleto kaubaküllus tihti segadust ja nõutust tekitab. Kuidas orienteeruda kaubanduskeskuste ja suurte toidupoode pikkade kaubariivide vahel?

Ühelt poolt on hea, et kaupa on palju, sest igale maitsele leidub midagi, kuid teisalt ... Kuidas leida sellise tohutu kaubamassi hulgast see õige toode?

Liigne tarbimine võib olla ohtlik inimese tervisele. Minnes poodi mingi kindla asja järele, läheme tihti kaasa sooduskaupade kampaaniatega ning ostame ka tooteid, mida tegelikult osta ei plaaninudki. Liigne toit külmi- kus tuleb aga ka ära süüa. Ega siis head kaupa saa lasta raisku minna!

Nii söömegi ülearu ja kannatab meie tervis. Tundub, et toiduaine- ja ravimitööstus teevad koostööd: tekivad seede- häired, tõuseb kolesteroolitase ning liigne kehakaal tekitab südame ja vere- soonkonna haigusi.

Õige toitumine on tõeline päästerõngas väga paljude haiguste korral. Teaduslikult on tõestatud, et isegi vähi tekkes ei ole geneetilisel eelsoodumusel nii suurt mõju kui toitumisel ja elustiilil.

Eesti täiskasvanud elanikkonna seas läbi viidud uuringu põhjal on 51% meestest ja 56% naistest ülekaalulised, kujuures rasvunud on 13% meestest ja 14% naistest ning ainult 1/3-l on kehakaal normis.

Mida teha, et tervis korras püsiks ja rohtudele kulutatav raha tasku jääks?

Tuleb muuta oma igapäevaharjumusi, õppida iseennast tundma ja tegema õigeid valikuid. Järgnevalt 11 nippi tervislikuks toitumiseks:

*Toitu mitmekülgelt. Mitmekülgne toitumine aitab tagada vitamiinide ja mineraalainete vajaduse organismis.

*Kasuta rohkem piima ja piimatooteid. Need on parim kaltsiumi- allikas. Eelista väherasvaseid ja maitsestatamata tooteid.

*Söö rohkem puu- ja köögivilja: päevas vähemalt 400 g köögivilja ja 300 g puuvilja.

*Söö rohkem kala ja linnuliha. Need on kergemini omastatavad ja sisaldavad vähem küllastunud rasvhappeid.

*Eelista taimseid rasvu. Need sisaldavad organismile vajalikke küllastumata rasvhappeid. Näiteks võiks salatitesse iga päev pisut õli lisada.

*Vali väherasvaseid toiduaineid. Enamiku oma päevasest rasvast saame peidetud rasvadena, mida leidub palju vorstis, juustus, rasvastes salatikastmetes, kondiitritoodetes.

*Vali tervislik toiduvalmistamise viis. Praadimise asemel keeda, hauta, auruta, grilli – need tegevused ei nõua rasva rohket lisamist.

*Vähenda järk-järgult soola tarbimist. Toiduvalmistamisel eelista maitsestatamata maitsetaimi ja soolata maitseainesegusid.

*Naudi maiustusi, karastusjooke ja alkoholi mõõdukalt. Need sisaldavad rohkelt kaloreid, kuid organismile vajalikud toitained neis peaaegu puuduvad.

*Joo päevas vähemalt 1,5–2 liitrit vett. Piisav vedelikukogus hoiab sind vormis ja vähendab söögiisu.

*Taldrikureegel. Täida oma taldrik nii, et poole toidukogusest moodustaks köögivili, rohkem kui neljandiku teraviljatooted või kartul ning vähem kui neljandik jääks loomseid rasvu sisaldavatele toiduainetele

Kes neid nõuandeid arvestab, on juba pooltel tervislikule eluviisile. Kui aga kilodega enam iseseisvalt võidelda ei jõua, siis tule kaalujälgijate rühma!

Valgamaal on rühmi kaks: esmaspäeviti kell 18 kogunetakse Valga kultuurikeskuses ja teisipäeviti kell 18 Tõrva kultuurimajas.

Rühmas saad lisateavet selle kohta, kuidas õigesti toituda ja kuidas kujundada oma argipäeva kehaliselt aktiivsemaks. Kaalujälgijate eesmärk on saleneda nälga tundmata ja nii, et organism saaks kätte kõik vajalikud ained.

Uut aastat alustasime uue programmiga, mis senisest veelgi paindlikum ja lihtsam ning aitab kõigil kergesti saleneda. See on välja töötatud koostöös arstide ja toitumisteadlastega. Programm vastab Eesti toitumissoovitustele.

Tule rühma ja võta sõber kaasa!

Kaalujälgijate rühmajuht Valga ja Tõrvas on Jaanika Vill.

Valgamaa Talimängud olid sportlastele edukad

Helme vald osales kõigil üheksal Valgamaa Talimängude kavast olnud spordialal.

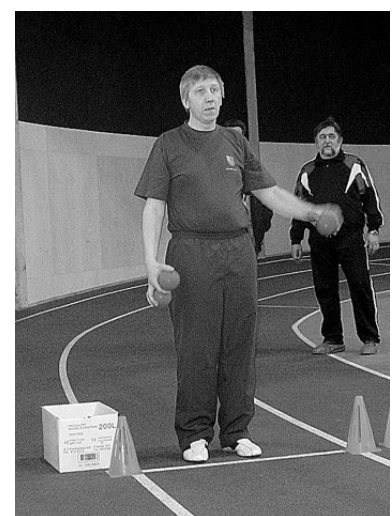
Esikohad saavutati vallajuhtide mitmevõistluses (Tarmo Tamm ja Avo Tamm) ja sumomaadluses (Allan Kuljus, Kalle Mardim ja Eva Raidve). Teisele kohale platseerusid maletajad (Elmar Uprus, Raivo Saidla ja Bernhard Ommuk).

Kordaläinuks tuleb lugeda ka lauatenisevõistkonna (Laura-Lisette Tilk, Lauri Kiidli ja Erik Raal) esinemist. Saavutati viies koht.

Napp kaotus hilisemale võitjale Valgale jättis ka võrkpallurid viiendale kohale. Võistkonnas mängisid Rauno Mõts, Üllar Must, Margo Martin, Egon Ilisson, Monika Poom ja Kaja Mölder.

Kümne võistkonna hulgas tulid kuuendale kohale meie bowlingumängijad Mihkel Tamm ja Laurel Otti.

Üldkokkuvõttes saavutas meie koondvõistkond igati hinnitava teise koha. On ju peaaegu võimatu võita Valga linna, kus igal võistluslinal olemas palgalised

Tarmo Tamm.

Marko Tamm

treenerid ja harrastamiseks ka suurepäraseid võimalusi.

Tänan kõiki osalejaid ja üritusest osavõtule kaasaaidanud meeldiva koostöö eest.

JAAK RAIDVE
Ritsu spordibaasi juhataja

KULTUURISÜNDMUSED APRILLIS

12. aprillil kell 13 Tõrva kirik-kammersaalis kohtumistesarjas "Juured"

Rein Pullerits – keemik, Priit Pullerits – ajakirjanik, Heivi Pullerits – museoloog.

12. aprillil kell 16 Tõrva kultuurimajas näiteringi esietendus Virve Osila "Poolikud patud".

Lavastaja Kiira Soovares.

Osades: Asta Mäeorg, Ene Teiter, Siiri Lopsik, Helbe Sillaots, Tauno Tilk, Kalle Vister, Ants Säks.

13. aprillil kell 17 Tõrva kirik-kammersaalis "Laule ja lugusid laia maailmast. Parimad palad"

Indrek Kalda ja Toomas Lunge.

Piletid eelmüügis Tõrva turismiinfopunktis, Piletilevis, Piletimaailmas. Hind 150 ja 125 krooni.

19. aprillil kell 19 Tõrva kirik-kammersaalis naiskoor "Heli" 55. juubelkontsert

25. aprillil kell 16

kohtumistesarjas "Juured" Konstantin Treffner.

Ettekandega teemal "Treffner ja treffoonia" esineb ajaloolane Allan Liim.

27. aprillil kell 19 Tõrva kirik-kammersaalis Kontsert "Meri on mu elu".

Segaansambel Männiku ja naisansambel Hermes.

RITSU SPORDIBAASI ÜRITUSTE PLAAN

18. aprillil kell 17 võrkpalli meistrivõistlused (võistkonnas 4 meest ja 2 naist).

3. mail kell 10 valla murdmaajooksu meistrivõistlused Helmes.

17. mail kell 10 võistlused jalgrattakrossis Helmes.

24. mail kell 10 jalgsi- ja jalgrattamatk Helme-Orjakivi-Keisripalu-Talnamõisa-Peebu-Helme.

7. juunil kell 10 kergejõustikuvõistlused (100 m, kaugushüpe, kuulitõuge).

14. juunil osavõtt Valga maakonna valdade ja linnade suvemängudest.

Esmaspäeviti ja kolmapäeviti käsipallitreeningud kell 16.30–18.

Teisipäeviti aeroobika kell 18.30–19.30.

Esmaspäeviti ja neljapäeviti lasketreeningud kell 18.10–19.30.

Tööpäevadel võimla avatud pallimängudeks, lauatenise harjutamiseks, lauamängudeks kell 14.30–18.

Samal kellaaegadel avatud jõusaal.

Kell 18–20 kasutatavad võimlat firmade sportlased või toimuvad võistlused erinevatel spordialadel.

JAAK RAIDVE
Ritsu spordisaali juhataja

Laupäeval, 12. aprillil kell 9–16**Tõrva keskväljakul traditsiooniline JÜRIKUU LAAT**

Kaubapakkujad on firmad üle Eesti. Viljapuude istikuid ja mett pakub Seedri puukool.

Tulge kogu perega ostma ja meelt lahutama!

Info ja laadakorraldus FIE Silvi Pärn, tel 5805 0167.

SILMAARST OOTAB TEID**12. APRILLIL TÕRVAS KEVADE KESKUSES.**

Samas võimalus osta prille sularaha eest. Müügil ka päikesepriidid.

Visiiditasu 50 krooni.

Silmaarstile vajalik registreerimine

telefonil 502 3185.

TEIE SÄASTUOPTIKA

KOORKÜLA RAHVAMAJAS

12. aprillil kell 21 tantsuõhtu ansambliga. Pääse 40 kr.

26. aprillil kell 20 noortedisko.

ALA RAHVAMAJAS

10. aprillil kell 17–21 karaoke lastele.

31. aprillil kell 21 volbripidu ansambliga Viska Viis. Pääse eelmüügist 50 krooni, peoõhtul 100 krooni.

TEEN TORUTÖÖD.

Tel 5192 2951,
Timmo.

Seoses lume puudumisega ärajäänud Helme külade talvemängud asendatakse kevadmängudega Taageperas.

Esialgse kava kohaselt viiakse läbi järgnevad tegevused:

- kanuusõidu võistlus külade meeskondadele Ala-Taagepera vahelisel lõigul
- korvpalli täpsusvisked
- rahvastepallivõistlus külade võistkondadele
- lastele hüppenõrvõistlus
- täpsusvise pange
- rõngavõistlus ajale
- õhupüssist täpsuslaskmine
- viktoriin
- noolevisked täpsusele

Täpsustatud kava antakse küladele kirjalikult eelnevalt teada. JÄLGIGE REKLAAMI!

TÕRVA LASTEAEDE MÕMMIK

kuulutab välja konkursi LASTEAI A ÕPETAJA

ametikohtade täitmiseks alates 01.08.2008. a.

Avaldus, CV ja haridust ning ametikohale esitatud kvalifikatsiooninõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt 5. maiks aadressil: Valga tn 58a, 68607 Tõrva, Valgamaa või mommik@torva.ee. Info telefonil 766 5335, 5340 5314.

Võtame tööle

täiskoormusega **LASTEAI A ÕPETAJA ABI** (alates 01.08.2008. a) ja 0,5 koormusega **MEDITSIINIÕE**. Info telefonil 766 5335, 5340 5314.

MULGI KULTUURI INSTITUUT

OTSIB MULGIMAALT

(Tarvastu, Paistu, Halliste, Pärsti, Abja, Mõisaküla, Saarde, Karksi, Helme, Tõrva, Hummuli, Põdrala)

MULGI HÄÄRBERIT VÕI TALU

Soov on omandada see koht, taastada see ja rajada sinna Mulgi külastuskeskus.

Info telefonil 513 5313 või kristel@mulgikultuur.ee
Kristel Habakukk

Kontakt:
www.semigross.ee,
tel +372 5348 7254,
+372 528 2483.

- Puitelementmajade tootmine ja paigaldus
- Üldehitus
- Saunade, suvilate tootmine ja projekteerimine

- Kinnisvara hooldus
- Omanikujärelevalve
- NELSKAMP katusekivide (Saksamaalt) müük ja paigaldus

JÄRGMINE HELME-TÕRVA ELU ILMUB 24. APRILLIL.
Toimetus ootab kaastöid hiljemalt 14. aprilliks.

KODUKLIIMA SALONG

SOOJUSPUMBAD NÜÜD VALGAMAAL!

TÕRVAS
Kõrtsihoones
Valga mnt 1
767 92 08; 51 20 646;
56 98 56 77

HULGIMÜÜK
Veerenni 53a/Töökoja 1
priit.parn@abckliima.ee gsm: 50 79 299

www.abckliima.ee

SOOJUSPUMBAD - /õhk-õhk/ - /õhk-vesi/ - maa - KONDITSIONEERID - tava ja disain - PÕRANDAKÜTE - RADIAATORKÜTE - KESKUSTOLMUIMEJAD - VENTILATSIOONISEADMED - ÕHUNIISUTID - ÕHUKUIVATID - ÕHUPUHASTID - ÕHUIONISAATORID

Helme-Tõrva Elu

Väljaandjad: Tõrva linnavalitsus tel 766 1730, faks 766 1731,
Helme vallavalitsus tel 766 8452, faks 763 3332.

Toimetaja:
Talvi Must, tel 763 2504,
e-post talvim@torva.edu.ee.

Tehniline teostus ja küljendus
AS LITERO Valgas,
trükk AS TRÜKIS Jõhvis.